

אשתי, ביתי, שורי, ושדי

מסכת שבת דף קיח עמוד ב

אמר רבי יוסי: מימי לא קריתי לאשתי אשתי ולשורי שורי, אלא: לאשתי - ביתי, ולשורי - שדי.

רות רבה פרשה ב סימן ח

אמר רבי יוסי בן חלפתא: מימי לא קריתי לאשתי אשתי ולביתי ביתי, אלא לאשתי - ביתי, ולביתי - אשתי. ולא קריתי לשורי שורי ולשדי שדי, אלא לשורי - שדי, ולשדי - שורי.

האם זה אותו ר' יוסי? כנראה שכן, משום שסתם ר' יוסי במשנה ובברייתות הוא ר' יוסי בן חלפתא, תנא מהדור הרביעי, מתלמידי ר' עקיבא.

האם הנוסח ברות רבה הוא שיבוש או הרחבה של המשפט ממסכת שבת, שהוא הידוע יותר, או שמא אדרבא, המדרש ברות רבה הוא המקור, והגמרא במסכת שבת היא קיצור או שיבוש? ראה ההקשר הענייני ברות רבה למות אלימלך והישארותה של נעמי אלמנה ואם שכולה מבעלה ושני ילדיה.

כך או כך, בידינו היום שתי גרסאות של הדרשה. בראשונה, זו שבמסכת שבת, האישה מוכלת במשהו רחב יותר - הבית. האישה היא הבית. וודאי שזה לכבודה, אבל זה גם מבטל את אישיותה האנושית. היא הבית, הבית זה היא. כך גם בשור. לכאורה, אין זה אלא לכבודו שהוא השדה, הוא משהו הרבה יותר רחב וחשוב מסתם שור, הוא מקור הקיום ראה דברינו [לא יחבול רחיים ורכב כי נפש הוא חובל](#) בפרשת כי תצא. אבל הוא כבר לא שור, נעלם בעל החיים שנקרא שור.

במדרש השני, ברות רבה, יש הדדיות ברורה בין האשה והבית וכך גם בין השור לשדה. האשה נקראת בית לכבודה וחשיבותה, אבל גם הבית נקרא אשה. ראה בדומה הדרשה בגמרא מועד קטן ז ע"ב: "ואין אהלו אלא אשתו, שנאמר: לך אמור להם שובו לכם לאהליכם". השם אשה לא נעלם ולא מתכסה תחת "בית" או "אוהל", מן הסתם גם מסיבות של צניעות הלשון, אלא אדרבא, הבית חוזר להיות אשה. הדדיות בין זהויות משלימות שאינן נמחקות ולא מוכלות האחת בתוך רעותה. וכך גם בשור ושדה. השור נקרא שדה שהרי כל מטרתו היא עיבוד השדה. אבל השדה גם נקרא שור, שאילולי השור הרי הוא פיסת אדמה גרידא.

מחלקי המים